

priopćenja – *communicationes*

GUTENBERGOVA BIBLIJA¹

Adalbert REBIĆ, Zagreb

»The whole world admits unhesitatingly; and there can be no doubt about this, that Gutenberg's invention is the incomparably greatest event in the history of the world«

(Mark Twain)

Sažetak

U članku autor obrađuje Gutenbergovu Bibliju, prvu tiskanu knjigu u povijesti. Johannes Gutenberg Gensfleisch (rođen oko 1396., umro oko 1486. godine u Mainzu) bio je tiskar i pronalazač umijeća tiskanja knjiga, otac moderne knjige. Poznat je kao prvi tiskar Biblije; Biblija je naime prva tiskana knjiga u povijesti čovječanstva. Gutenberg je počeo tiskati Bibliju oko 1452. i završio njezino tiskanje potkraj 1455. ili početkom 1456. Za tiskanje knjige posudio je pozamašnu svotu novca od bankara Johannes Fusta kojemu je ostao dužan, te ne mogavši vratiti dug, morao mu je sudskom odlukom odstupiti dio tiskare. Biblija koju je Gutenberg tiskao bila je latinska Biblija koju je Tridentiski koncil proglasio službenim i obvezatnim izdanjem Biblije u Crkvi. To je bila »Vulgata« (nazvana još Mazarinova Biblija, jer je uzorak za

¹ Predavanje, koje sam održao na predstavljanju reprint izdanja Gutenbergove Biblije, poklonjene nadbiskupu mons. Marijanu Oblaku, u Zadru 25. studenoga 2003. Literatura kojom sam se služio: Jean-Marie DODU, *The Gutenberg Bible: A Commentary, Historical Background, Transcription, Translation by J.-M. Dodu*, Pariz, Editions des Incunables, 1985.; Guy BECHTEL, *Gutenberg et l'invention de l'imprimerie; une enquête*, Pariz, 1992.; Martin DAVIES, *The Gutenberg Bible*, London, 1996.; Paul SCHWENKE, *Die Gutenbergbibel*, u: Johannes Gutenberg *Zweiundvierzigzeilige Bibel: Ergänzungband zur Faksimile-Ausgabe*, Leipzig 1913.; Georg HERMANOWSKI, *Johannes Gutenberg, sein Leben und sein Werk*, München, 1970.; Albert KAPR, *Johannes Gutenberg, Persönlichkeit und Leistung*, Leipzig, 1986.; Christopher KEEP, Tim McLAUGHLIN, *Johannes Gutenberg and the Printed Book*; Jay ROGERS, *The Book That Changed History*; Manfred AULL, Herbert BÜHLER, Willi HUTH, W. WESTLINNING, *Lehr- und Arbeitsbuch. Grundstufe der Druckindustrie, Technologie für Auszubildende*, 1996.; Helmut TESCHNER, *Offset Druck Technik*, Fellbach, 1989.; W. SCHMIDT – F. A. SCHMIDT-KÜHSEMÜLLER (Hrsg), *Johannes Gutenbergs Bibel*, München, 1979.

tisak bio uzet iz ostavštine kardinala Mazarina) koju je Sv. Jeronim preveo s hebrejskoga i grčkoga na pučki latinski jezik koji se govorio u vrijeme Sv. Jeronima u Rimu (396.–406.). Biblija je tiskana u dva stupca (kolumne), po 42 retka, s ukupno 1282 stranice s po dva stupca, nazivana zato »četrdesetidvustupčana Biblija«. Ispisana je s obje strane, s ilustriranim početnim slovima pojedinih poglavlja, u više boja. Gutenberg je tiskao oko 180 takvih Biblija, koje su već u njegovo vrijeme postale bestsellerom. Od te prve tiskane Biblije ostalo je samo 49 primjeraka; oni se danas nalaze u knjižnicama svjetskih metropola (London, Rim, Vatikan, Washington, Berlin, Mainz ...). Jedan od najljepših primjeraka Gutenbergove Biblije čuva se u Berlinu; prekrasno je ilustrirana i dobro sačuvana. Tiskana Biblija, reprint izdanje iz 1992. godine (Mainz), koju je Mons. Marijanu Oblaku, zadarskom nadbiskupu u mirovini, poklonio nadbiskup Mainza kardinal Karl Lehmann, uz potporu drugih dobročinitelja, facsimile je prve Gutenbergove Biblije, koju je sam Gutenberg poklonio španjolskome kralju Don Juanu Carlosu I. te se danas čuva u Javnoj državnoj knjižnici u španjlskom gradu Burgosu.

Gljučne riječi: Biblija, Gutenberg, tiskarski izum.

Johannes Gensfleisch Gutenberg rodio se 1397. u »Zlatnome Mainzu« (lat. *Aurea Moguntia*) od oca patricija Friele Gensfleisch i majke Else. Kasnije je njegov otac preuzeo staro obiteljsko ime Gutenberg. Mainz, grad na rijeci Rajni, u ono je vrijeme – posljednje stoljeće srednjeg vijeka – uživao velik ugled i bio u neku ruku glavni grad njemačke nacije. Mainški je nadbiskup bio Kurfürst (njem. *knez izbornik*) i kancelar carstva. Kao političko središte Mainz je neprestano privlačio i zapošljavao ljude koji su bili otvorena duha i srca. Osobito su u grad dolazili iskusni i sposobni obrtnici koji su u gradu s vremenom dobivali sve veći ugled na račun starosjedilaca.

Premda je Johannes Gutenberg bio sin patricija, odlučio se za obrtništvo. Otac mu je kovao novac pa je sinu omogućio da izuči zlatarski zanat. Od svoje mladosti bavio se mišlju kao bi mehanički umnožio knjigu. Bio je napredna duha i bio je angažiran na javnom, društvenom i političkom području. Zbog borbi za vlast između patricijskih obitelji i obrtnika već je njegov otac u dva navrata napustio rodni grad i drugdje potražio mogućnost razvijati svoju djelatnost. Kad je naime izborni knez Konrad III. obrtnicima nametnuo preteške porezne obveze, tridesetgodišnji je Gutenberg otišao u Straßburg i ondje razvio svoju zlatarsku djelatnost. Brusio je dijamante, proizvodio zrcala, te za taj posao bio izvrsno plaćen i tako uskoro postao bogati obrtnik. Zahvaljujući dobrom financijskom stanju, pravio je mnoge pokuse i iznalazio nova rješenja u svom obrtu, a omogućio si je i kapljicu dobrog elzaškog vina. Oko 1435. počeo je raditi prve pokuse s tiskanjem knjiga. Naručio je u svojih prijatelja i sudrugova u obrtničkoj udruzi poslove: jedan mu je zlatotokar izrezao slova, a stolar izradio tijesak (njem. *die Presse*, odatle hrv. dijalektalna riječ *preša*). Za te poslove je potrošio sve svoje novčane zalihe, pa je 1442. morao podići veći kredit.

Tiskanje Biblije

Godine 1448. Gutenberg se vratio u Mainz. Prvo što je u Mainzu učinio bilo je podizanje kredita, jer nije više imao sredstava za život i rad. Tu je već iskusio da se slovima iz olova može učiniti jasan i oštar otisak na papiru ili pergamentu.

Kad je Gutenberg pripremio sve sastavnice svoje tiskare, odlučio je kao prvo djelo tiskati Bibliju. Za to je naravno opet trebao veće svote novca. Bogati trgovac Johannes Fust posudio mu je poveću svotu novca, u iznosu od 1600 guldena (1450. godine 800 guldena i 1452. godine 800 guldena). U ugovor koji je pritom s Gutenbergom sklopio unio je klauzulu, da će u slučaju nevraćanja posuđenog novca uz kamatu od 6%, tiskara pripasti njemu kao vjerovniku. Ovu klauzulu Gutenberg, opterećen poslovima i planovima, nije zamijetio. Posljedica je bila katastrofalna: Gutenbergov dug prema Fustu zahvaljujući visokoj kamati iznosio je 1456. godine 2.026 guldena. To je bila tako velika svota novca da se njome onda mogla izgraditi cijela jedna ulica (s kućama, dakako) u gradu Mainzu². Tako Gutenberg tim svojim radom nije ništa zaradio. Tiskaru je velikim dijelom preuzeo Fust, a Gutenberg u siromaštvu živio preostatak svojeg života na dvoru nadbiskupa kneza Adolfa Nassauskog u Mainzu i (prema nekima) u franjevačkom samostanu, i to na račun godišnje rente koju mu je osiguravao nadbiskup mainški i grad Mainz.

Godine 1452. započeo je Gutenberg tiskati Bibliju. Nije slučajno Gutenberg izabrao baš tu knjigu da njome potvrdi svoj izum. Svaka je knjižnica, samostanska ili sveučilišna, posjedovala Bibliju. Gutenberg pri izboru Biblije kao prve knjige za tisak nije imao na umu širenje Božje riječi, nego profit, dobar posao. Želio je tiskati knjigu koju bi mogao i dobro prodati. Htio je u Bibliju utisnuti i vrlo ponosnu posvetnu ili zahvalnu riječ (njem. *Schlußschrift*), ali bojeći se da bi ta Biblija mogla završiti u Fustovim rukama, utisnuo ju je radije u djelo »Catholicon« Giovanniya Balbija³ (tiskano 1460.). U toj posvetnoj riječi vrlo patetično – svjestan njemačkog nacionalnog ponosa – zahvaljuje Bogu za milost novog umijeća tiskanja knjiga. Ona glasi: »*Unter dem Beistand des Höchsten, auf dessen Wunsch der Unmündigen Zungen beredt werden, und der oftmals den Kleinen offenbart, was er den Weisen verheimlicht, ist dieses Buch in der edlen Stadt Mainz aus der berühmten deutschen Nation, welche Gottes Güte mit so hohem Licht des Geistes und durch sein Gnadengeschenk den übrigen Nationen der Erde vorzuziehen und zu verherrlichen geruht hat, nicht durch des Rohres, des Griffels oder der Feder Hilfe, sondern durch der Patronen und Formen wunder-*

² Danas je Gutenbergova Biblija procijenjena na oko 2 i pol milijuna US dolara (ili EUR-a) vrijednosti.

³ Giovanni Balbi, *Catholicon*. Latinski rječnik, 1286. Ovo djelo je bilo u srednjem vijeku vrlo rašireno, čitano i prepisivano. Razumljivo zašto je Gutenberg odlučio i to djelo tiskati.

baren Zusammenhalt, durch ihr Verhältnis und Ebenmaß gedruckt und vollendet worden.«

Tiskanje Biblije bilo je dovršeno između 1454. i 1456. godine te je predstavljalo krunu Gutenbergovog tiskarskog umijeća⁴. Kroz iduća stoljeća svakih 20-ak godina tiskali su se pretisci Biblije. Dosad je otiskano 650 pretisaka, a ovaj koji je uručen nadbiskupu Oblaku potječe iz 1995. godine. On je dar nadbiskupije Mainz, dijelom tamošnjeg nadbiskupa kardinala Karla Lehmana a dijelom drugih dobrih ljudi u Mainzu, među kojima sam nadbiskup Oblak rado spominje gospodina liječnika dr. Hansa-Petera Lutza. Zadarski nadbiskup u miru msgr. Marijan Oblak poznat je kao skupljač Biblija. U svojoj zbirci ih ima više stotina Biblija. Ovo je sada prvi i jedini pretisak Gutenbergove Biblije u Hrvatskoj.

Prva tiskana Biblija imala je 1282 stranice, svaka stranica 42 retka (B 42). Zovu je »četrdesetidva retčana Biblija« (eng. *Bible of the 42 lines*) i »Mazarinova Biblija«⁵. Gutenberg ju je tiskao uz pomoć dvadeset suradnika. Za tu Bibliju izlio je 290 različitih figura. Inicijale u bojama i prekrasne ilustracije na onom mjestu u Bibliji koje je tiskar ostavio praznim (inicijalna slova, prostor između jedne i druge biblijske knjige i slično) ilustrirali su razni majstori iz Augsburga, Erfurta, Leipziga, Trier, pa čak i iz Londona⁶. Primjerak Gutenbergove Biblije na pergamentu, koji se danas čuva u Berlinu, jedan je od najljepše ilustriranih Biblija⁷. Od 180 primjeraka vjerojatno je 150 tiskano na papiru, a ostalih 30 na skupocjenom pergamentu. Danas ima oko 48 sačuvanih primjeraka (dvanaest ih je na pergamentu), od kojih se jedan nalazi u Gutenbergovu muzeju u Mainzu⁸, a ostali po muzejima i knjižnicama diljem svijeta (najviše ih ima u SAD: u Kongresnoj knjižnici u Washingtonu, u knjižnicama u New Yorku i druge u SAD: ukupno u SAD ima 8 primjeraka, u Vatikanskoj biblioteci 2 primjerka, i po jedan primjerak Gutenbergove Biblije u bibliotekama raznih svjetskih gradova: u Londonu, Parizu, Tokiju i drugdje). Svaka od tih Gutenbergovih Biblija ima svoju sudbinu, koju bi valjalo ispričati. Zbog pomanjkanja vremena, ispričao bih ukratko sudbine samo dviju Gutenbergovih Biblija, one u Kongresnoj knjižnici

⁴ Jedna je Gutenbergova Biblija reprintirana, s brojnim ilustracijama i otiscima u 2 sveska, u Hildesheimu, 2000.

⁵ Zove se tako po francuskom kardinalu Giuliju Mazarinu (franc. *Jules Mazarin*), nasljedniku kardinala Richelieua (1643.), u čijoj je biblioteci pronađen 1763. jedan od najfinijih primjeraka Gutenbergove Biblije.

⁶ Jedan od najpoznatijih iluminatora je bio Eberhard König iz Erfurta. Usp. W. SCHMIDT – F. A. SCHMIDT-KÜHSEMÜLLER (Hrsg), *Johannes Gutenbergs Bibel*, München, 1979., str. 70-125.

⁷ Faksimil tog izdanja učinjen je 1913./14. u Leipzigu.

⁸ Izvornik se nalazi u državnoj biblioteci u Berlinu (Staatsbibliothek Berlin, Preußischer Kulturbesitz).

(Congress Library) u Washingtonu i one u Britanskom muzeju (British Museum) u Londonu. Gutenbergovu Bibliju koja se danas čuva u Kongresnoj knjižnici u Washingtonu kupili su odmah po izlasku iz tiska benediktinci iz samostana St. Blasius u Schwarzwald (Njemačka) i ljubomorno je čuvali i njome se služili sve do Francuske revolucije. Godine 1768. francuske su čete zapalile samostan i samostansku biblioteku. Redovnici su spašavali knjige od vatre bacajući ih kroz prozor ne štedeći ni svoje živote. Po odlasku uništavalačkih francuskih četnih hordi prema Rajni, redovnici su izabirali najvrijednije knjige između onih bačenih kroz prozor te ih spasili. Tako su spasili i Gutenbergovu Bibliju. Odmah poslije toga otpremili su je u benediktinski samostan u Einsiedeln (Švicarska) vjerujući da će ondje biti na sigurnom. Uslijed siromaštva redovnici su je prodali, te su je potom prodavali i kupovali bogati ljudi iz Europe, a na poslijetku poslije 1. svjetskog rata kupila ju je za 1,5 US\$ Kongresna knjižnica u Washingtonu. Zanimljiva je priča i one Gutenbergove Biblije koja se danas čuva u British Museumu u Londonu. Onamo je dospjela 1829. godine kao vlasništvo kralja Georgea III. (1738.–1820.). Kralj George III. otkupio ju je, ne zna točno koje godine, od benediktinskog samostana »Schottenkloster« St. Jakobus u Würzburgu da prodajom te Biblije redovnici poprave samostan koji im je bio za revolucionarnih godina uništen. Oni su je pak dobili na poklon od Johannesesa Trithemiusa (1462.–1516.) koji ju je kupio izravno od Gutenberga.

Ovom je Biblijom, do danas jednim od najljepših tiskanih djela, Gutenberg dokazao da je tiskanjem, novim umijećem pisanja (lat. *nova forma scribendi*), moguće napraviti knjigu koja je estetski isto tako vrijedna kao i knjige koje su bile u ono doba prekrasnim rukopisom (kaleografijom) ispisane.

Gutenbergova Biblija, darovana gospodinu nadbiskupu u miru mons. Marijanu Oblaku, faksimil je primjerka Gutenbergove Biblije, poklonjen španjolskom kralju Don Juanu Carlosu I., a koji se čuva u *Javnoj državnoj knjižnici* u španjolskom gradu Burgosu. Faksimiliranje je počelo 1992. godine te trajalo nešto više od tri godine. Svaku je pojedinu stranicu (od njih 1280) stručno fotografirao vrsni fotograf Julio Sanz, a papire su ručno uvezali tehničari iz tvrtke *Vincent Graphic Center* koja se nalazi u španjolskom gradiću Puig de Santa Maria. Papir je za ovo faksimilno izdanje, posebno u tu svrhu, proizvela tvrtka *Guarro Casas de Gelida* u Barceloni istom metodom kojom se proizvodio papir u Gutenbergovo vrijeme. Tako je ovaj faksimilni primjerak u mnogočemu istovjetan s izvornikom. Gutenbergova Biblija, darovana Oblaku, numerirana je: ona je 474. od 690 primjeraka iz niza A (*tiratura A*). To je potvrđeno na kraju faksimila od bilježnika s pečatom i potpisom (27. XI. 1995.).

Iz nedavno otkrivena pisma Eneje Silvija Piccolominija, kasnijeg pape Pija II. njegovu prijatelju saznajemo da se na Carskom zboru (njem. *Tagung*) u Frankfurtu 1454. godine pojavio neki »čudesan čovjek« (*vir mirabilis*) koji je na

na prodaju nudio Bibliju, tešku oko 15 kilograma, veličine 16x12 inča, s oko 1300 redaka, u dva volumena, koju se može čitati bez naočala. Taj »vir mirabilis« bio je sam Gutenberg. Piccolomini je tako ostavio kratak ali dostatan opis Gutenbergove Biblije.

Gutenbergova je Biblija »latinska Biblija«⁹ koja je na Tridentском koncilu (1546.) proglašena obvezatnom za cijelu Katoličku Crkvu; bila je to Biblija, zvana »Vulgata«, prijevod Biblije s izvornih jezika na pučki latinski jezik, koji je ostvario po zadatku pape Damaza naš zemljak *Jeronim* u godinama 389.–406. Primjerak prve tiskane Biblije na pergamentu, koji se danas čuva u Berlinu, jedan je od najljepših ilustriranih Biblija. Povodom Jubileja 2000. na temelju ispitivanja javnog mnijenja ovaj je primjerak prve tiskane Biblije proglašen jednim od najznačajnijih dostignuća minulog tisućljeća.

Gutenbergova je prva tiskana Biblija upisana i u registar baštine svjetskih djela (»Memory of the World«)¹⁰.

Značenje Gutenbergove Biblije

1. Tiskana Biblija postala je kamen temeljac novih istraživanja i sveukupnog znanstvenog, osobito teološkog istraživačkog napretka; postala je i simbolom gospodarskog napretka s kraja srednjeg vijeka.

Kad je Gutenberg 1456. dovršio tiskanje Biblije, velika većina europskog puka bila je nepismena. Potkraj XIV. st. samo je 5% pučana u Njemačkoj znalo čitati i pisati. Pojavak tiskane Biblije imat će na području opismenjavanja posljedice od golemog značenja. Do 1500. godine, četrdesetak godina poslije prve tiskane Biblije, već je 40.000 Biblija bilo u Europi otisnuto.

Tiskana je Biblija pokrenula i pospjela brzi i stalni »proces demokratizacije« znanja i kulture. Znanje, prema tome i mišljenje, od Gutenbergova vremena sve je više i više postajalo opće dobro čovječanstva, te se otimalo nadzoru samo jedne strukture (npr. kleričke u Europi). To da se Crkva zbog toga bila zabrinula

⁹ Biblija sadrži latinski tekst iz vremena prije Tridentškog koncila a koji je na tom koncilu bio proglašen kao »vetus et vulgata editio«, koji je od 1546. godine bio obvezatan za cijelu Katoličku crkvu.

¹⁰ Od 1992. UNESCO pokušava s programom »Memory of the world« osigurati najvrijednija i najznačajnija djela ljudske baštine. Pomoću suvremene informatičke tehnike ova ustanova osigurava i omogućuje pristup tim djelima javnosti. To je slučaj i s Gutenbergovom Biblijom, jednom od najsacuvanijih tiskanih Biblija na pergamentu, koja se čuva u Sveučilišnoj biblioteci u Göttingenu. Ona je sada pristupačna javnosti na CD-ROM-u, a može se pogledati i u računalnoj mreži (internetu). Göttingenski primjerak Gutenbergove Biblije drže najljepšom ikad tiskanom knjigom; on je ne samo bibliofilski nego i estetska dragocjenost. Dokument o upisu GB u registar baštine svjetskih dobara svečano je predan Državnoj i Sveučilišnoj biblioteci u Göttingenu 1. veljače 2002. godine

nije bilo samo nešto što se ticalo vlasti, već se odnosilo i na odgojne nevolje te na strah od ideološke zbrke ... Demokratizacija tiskarstva pridonijela je tomu da je uvid u istinu imao sada široki sloj ljudi.¹¹ Tako je tiskanje Biblije i u tom pogledu sasvim poseban, jedinstven pothvat.

Izum tiska uvelike je pomogao širenju Biblije među ljude. Očito, taj se pothvat nije dogodio preko noći; Gutenberg je uložio u nj i novac i pamet i trud. Pothvat tiskanja jedne knjige trajao je možda oko 15 godina; počeo ga je Gutenberg već u Straßburgu pa nastavio u Mainzu. Proizvodnja slova bila je vezana uz niz novih otkrića, slično i tjesak (preša), nanos boje u tjesak i na papir ... Gutenberg je sve elemente tog tiskarskog pothvata do minucioznosti domislio, ostvario i usavršio, tako te se do potkraj XIX. st. tu nije ništa mijenjalo: Gutenbergov tiskar mogao je bez posebnog doškolovanja raditi i u tiskari XIX. st. Tek je izumom suvremenih računala način tiskanja doživio temeljnu inovaciju (sredina XX. st.).

2. Gutenbergova je Biblija postala simbolom gospodarskog napretka potkraj srednjeg vijeka. Ona je u tolikoj mjeri obilježila gospodarstvo druge sredine drugog tisućljeća da mi toga danas i nismo posve svjesni. Tiskana Biblija je prvi industrijski serijski proizvod, novo načelo gospodarskog napretka (načelo mehanizirane proizvodnje u nizu). Neobičan je i način financiranja tog pothvata: Johannes Fust je u Gutenbergov pothvat uložio velik novac koji mu Gutenberg nije mogao odmah sasvim oplatiti pa je s Gutenbergom vodio sudski spor. Financiranje pothvata je od posebnog značenja i zato što je posrijedi ne samo kreditiranje nego i *investiranje* u pothvat. Na sudu je Gutenberg inzistirao na tome da Fust njemu nije novac samo posudio, nego ga je uložio tako te je njegova tiskara ujedno i tiskara Fustova, pa od profita tiskanja ima koristi ne samo Gutenberg nego i Fust. I još nešto: prekid financijskih suodnosa između Gutenberga i Fusta rezultirao je izgradnjom nove tiskare koju je Fust dijelio sa svojim štićenikom Peterom Schöfferom. Tako je Mainz postao središtem tiskarskog djelovanja, što će ostati još dugi niz godina. Oko 1470. godine tiskare nastaju i drugdje diljem Europe: Bamberg, Straßburg, Köln, Basel, Rim, Venecija, Napulj, Nürnberg, Pariz. Uskoro nakon 1470. godine nastaje u Europi još 71 tiskara tako te je potkraj XV. st. tržište bilo preplavljeno knjigama. Cijena je knjigama brzo padala pa je nabavka knjiga bila omogućena običnu građaninu. Godine 1480. u raznim gradovima Nizozemske bilo je već 11 tiskara.

3. Izum tiska je u vezi s izumom računala (informacijska tehnologija), samo u obrnutom smjeru: dok je izum tiska bio pokrenuo proizvodnju u nizu (serijska proizvodnja), izum interneta, odnosno računalne informatičke tehnologije ide u obrnutom smjeru: iz mnoštva ponuđenog gradiva u internetu uzimamo samo ono

¹¹ Usp. Gisela & Dieter ANDRESSEN... [et alii], *Biblija nekoć i sad*, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 2002., str. 180-181.

što nam treba a ne sve (kao što je slučaj s knjigom). Ne trebamo sobom nositi debele knjige da bismo negdje na predavanju iz njih citirali samo jednu ili nekoliko rečenica, nego obilježimo jedan odlomak ili jedno poglavlje i preneseno ga na računalnu strojnu opremu (*hard disk*) i ispišemo. Takav je postupak – ciljana uporaba reprodukcije – u srednjem vijeku prije izuma tiskane knjige bila svaki-dašnja pojava. Uzimalo se samo ono što je istinski trebalo za uporabu. Iz literature prepisivali su samo ono što im je trebalo: sve prepisivati bilo bi neekonomično. Tek je tisak omogućio da se ekonomski isplati proizvesti više istih primjeraka u različite svrhe.

Abstract

GUTENBERG'S BIBLE

In this paper the Gutenberg's Bible is described. Gutenberg Johannes Gensfleisch was born ca 1396 and died ca 1486 in Mainz (Moguntia). He was a printer and inventor of movable type, the father of the printing press. He is known as the first printer of the Bible, so the Bible was the first printed book in the history. Gutenberg began to print the Bible approximately 1452, however, due to complications, the completing of the printing was not until late 1455 or early 1456. For its printing he lended money from Johannes Fust, a banquier. The Bible, he printed, was a Latin Bible which was at the Council of Trent declared as obligatory in the Catholic church; it was the »Vulgate« Bible (so called Mazarin Bible), translated by St. Jerome (396–406 CE) from the Hebrew and Greek into Latin, spoken in the time of St. Jerome. The Bible was printed in two-column format, with each page containing 42 lines, 1282 double-columned pages, also known as the 42-line Bible. The printing of the Bible was a system in which pieces of type (a series of blocks each bearing a single letter on its surface) could be assembled and reused in multiple combination to print a variety of texts. It was printed on a hand press, in which ink was rolled over the raised surfaces of hand-set letters held together within a wooden form. The form was then pressed against a sheet of paper, successfully printing on both sides of a sheet of paper. Gutenberg printed nearly 180 copies of his Bible and it was an immediate bestseller. Only 49 copies of the original print-run remain in existence. They are to be found in the British Library in London, the Bibliotheque Nationale in Paris, the Library of Congress in Washington DC, the Gutenberg Museum in Mainz, and in the possession of the German state of Niedersachsen. One of the first printed copies of the Gutenberg's Bible is deposited in Berlin; it is one of the most beautiful illustrated Gutenberg's Bible. The reprinted Bible, donated to Mons. Marijan Oblak, the former archbishop in Zadar (Croatia), from the Cardinal Lehmann (Mainz), is the facsimile edition of the Bible (today in the Public States Museum of Burgos, Spain), donated by Gutenberg to the king Don Juan Carlos I, the king of the Spain, reprinted in 1992 in Mainz.

Key word: Bible, Gutenberg, Printing discovery